

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію *Струтинської Юлії Вікторівни* на тему: «**Використання різних форм Сакури (*Prunus serrulata* L.) у моносадах Правобережного Лісостепу України**», що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 206 «Садово-паркове господарство» (галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»)

Актуальність теми. Насадження населених пунктів, і особливо, мегаполісів, зазнають значного негативного антропогенного впливу. Підвищення біологічної стійкості деревних видів у міських умовах є найважливішою соціально-екологічною проблемою, адже більшість фітоценозів, які зростають в урболандшафтах, внаслідок надмірного антропогенного впливу втрачають адаптивний потенціал, знижується їхня середовище-оздоровлювальна та декоративно-естетична функції. Зелені насадження є потужним знаряддям, здатним пом'якшити і зменшити негативний вплив техногенних забруднень довкілля на людину. Значно урізноманітнити таксономічний склад міських насаджень можна за рахунок використання інтродукованих видів та їх формового різноманіття. Дослідження біологічних та екологічних особливостей умов зростання рослин представників роду *Prunus* L., а саме *Prunus serrulata* L. та її декоративних форм *P. serrulata Amanogawa*, *P. serrulata Kiku Shidare*, *P. serrulata Kanzan* та *P. serrulata Roya lBurgundy* присвячено дисертаційну роботу Струтинської Ю. В.

Результати проведених досліджень, висвітлені вданій роботі є актуальними.

Дисертаційна робота виконана впродовж 2020–2023 рр. і є складовою частиною тематики наукових досліджень Уманського національного університету садівництва відповідно до наукової програми «Оптимальне використання природного і ресурсного потенціалу агроecosистем Правобережного Лісостепу України» (номер державної реєстрації № 0116U003207), за тематикою кафедри «Інтродукція, адаптація, селекційні напрямки та еколого-біологічні особливості вирощування декоративних, лісових та плодово-ягідних рослин».

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, що містять 18 таблиць, 26 рисунків, висновків, рекомендацій виробництву та додатків. Список використаних джерел налічує 161 найменування. Робота викладена на 148 сторінках комп'ютерного тексту.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використаним експериментальним матеріалом, який зібраний в польових та отриманий у лабораторних умовах. Основні результати дослідження, сформульовані висновки та рекомендації ґрунтуються на використаних фактичних даних, а також на отриманих під час дослідження показниках статистичного аналізу. Для узагальнення результатів дослідження дисертантом використано методи синтезу та порівняння.

Наукова новизна роботи полягає у наступному: встановлено сезонний ритм розвитку, особливості росту та цвітіння видів роду *Prunus* L. залежно від сортових особливостей; досліджено розмноження сортів роду *Prunus* L. культурою *invitro* та вегетативним способом з використанням стимулюючих речовин для прискорення укорінення живців; надано пропозиції щодо ефективності застосування видів роду *Prunus* L. для формування моносадів.

Практична цінність дисертації. На основі отриманих результатів досліджень підготовлено рекомендації використання представників роду *Prunus* L. у насадженнях загального користування та для формування моносадів.

Основні результати досліджень впроваджено та апробовано у розсаднику Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України та житлово-комунальному господарстві Уманської міської ради. Результати досліджень використано у навчальному процесі на факультеті лісового і садово-паркового господарства Уманського національного університету садівництва та кафедрі біології та здоров'я людини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 8 наукових праць, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 5 тез наукових доповідей.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. У дисертації Струтинської Ю.В. не виявлені порушення академічної доброчесності. У дослідженні повною мірою дотримуються вимоги щодо посилань на літературні джерела та інші джерела. Використання ідей, результатів та текстів інших авторів містить посилання на відповідне джерело інформації.

Особистий внесок здобувача. Здобувачем проведено інформаційний огляд та аналіз зарубіжних і вітчизняних літературних джерел, на підставі чого визначено основні завдання, які потребують подальшого вивчення. Самостійно проведено лабораторні та польові дослідження, узагальнено експериментальні дані та проведено їх статистично-математичну обробку. Автором сформульовано наукові положення, висновки та пропозиції виробництву. За результатами досліджень в співавторстві опубліковано наукові праці (частка авторського внеску в останніх становить 55-65%).

Загальна характеристика роботи. У вступі сформульовано актуальність теми, мету і завдання досліджень, зазначено методи досліджень, висвітлено наукову новизну одержаних результатів та їхнє практичне значення, вказано особистий внесок здобувача, наведено відомості щодо апробації та публікації результатів, структуру та обсяг роботи.

У першому розділі «Значення та застосування різних форм Сакури (*Prunus serrulata* L.) у ландшафтному дизайні (огляд літератури)» автором подано аналітичний огляд літератури, зокрема, висвітленню питання історії виникнення та інтродукція рослин *Prunus serrulata* L. в Україні.

Детально описано біологічні особливості рослин *Prunus Serrulata* L. та її систематичне положення. Наведено аналіз досліджень культури в Україні та за кордоном. Проаналізовано дослідження з відтворення сортів.

У другому розділі «**Умови і методика проведення досліджень**» описано ґрунтово-кліматичні умови, особливості погодних умов в роки проведення досліджень, подано характеристику вихідного матеріалу та методику проведення досліджень.

Третій розділ роботи «**Біологічні особливості та застосування форм Сакури (*Prunus Serrulata* L.)**» присвячено результатам фенологічних спостережень. Авторкою встановлено тривалість вегетаційного періоду досліджуваних таксонів, особливу увагу приділено фазі квітування, оскільки вона є основною декоративною якістю даних рослин. Окрему увагу приділено проведенню оцінювання досліджуваних рослин за пилкоутворюючою здатністю.

Четвертий розділ «**Особливості розмноження рослин роду *Prunus serrulata* L. для подальшого використання в моносадах**» присвячено вивченню вегетативного розмноження щепленням. Наведено результати дослідження приживлюваності прищепи з використанням різних методів і способів щеплення. Досліджено використання способу розмноження живцюванням. Значну увагу приділено вивченню мікроклонального розмноження та адаптації досліджуваних рослин.

У п'ятому розділі «**Перспективи застосування різних форм Сакури в моносадах**» опрацьовано питання принципів добору рослин і формування композицій з використанням досліджуваних рослин для створення високо декоративних композицій садово-паркових об'єктів.

Висновки відповідають меті та завданням, змісту виконаних досліджень, сформовані у 12 пунктах, які узагальнюють результати дисертаційних досліджень.

Рекомендації виробництву викладено у трьох пунктами, які сформульовано на основі узагальнених аналізів результатів дослідження.

У **додатках** наведено акти впровадження результатів роботи та список праць авторки.

Дискусійні положення та зауваження до роботи.

1. Сорти або культивари не мають своїх власних природних ареалів розповсюдження, тому не можуть бути перенесеними (інтродукованими) за їх межі (ст. 2, 20).

2. В дисертаційній роботі простежується довільне вживання і трактування термінів «вид» і «порода».

3. В підрозділі 2.3 «Методика проведення досліджень» не вказано, згідно яких методик проводили фенологічні спостереження в дослідках.

4. Словники подають терміни «цвісти» і «квітувати» як синоніми. Проте, на нашу думку, якщо у деревних рослин є квіти, то вони квітують. А термін цвітуть це залишки русизмів.

5. Оскільки «сорти» (культивари) отримані методом добору, а не іншими селекційними методами, то не повинно існувати великої різниці у фенофазах між типовими рослинами виду і рослинами внутрішньовидових одиниць. Така розбіжність може бути пояснена або різними ґрунтовими умовами, або різними мікроекологічними чинниками (вологість ґрунту, сонячна інсталяція тощо) місця розташування рослин, або підщепа у випадку гетеро вегетативного розмноження.

6. Потребує пояснення наведення в таблиці 4.2 і рисунку 4.5 середніх показників за сортами сакур, оскільки індивідуальний добір сортів за певними ознаками є важливим для формування насаджень.

7. Для підтвердження наукової новизни розроблені технології та живильні середовища варто було б запатентувати.

8. Збільшення кількості малюнків, діаграм та фотографій значно покращило б дисертаційну роботу.

Загальний висновок. Дисертація **Струтинської Ю. В.** на тему: **«Використання різних форм сакури (*Prunus serrulata* L.) у моносадах Правобережного Лісостепу України»** за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, новизною, дотриманням академічної доброчесності, достовірністю результатів, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її авторка **Струтинська Юлія Вікторівна** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 206 Садово-паркове господарство (галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство).

Професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор сільськогосподарських наук, професор

Сергій КОВАЛЕВСЬКИЙ